

PLÁNY ROZVOJE VODOVODŮ A KANALIZACÍ JAKO ZÁKONNÝ PODKLAD PRO ZPRACOVÁNÍ ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE

Vladimír Chaloupka

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území kraje a Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky představují základní nástroje státní politiky vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu na krajské a státní úrovni v takovém detailu, že řeší podrobně nejen jednotlivé obce, ale i jejich části. Příspěvek se zabývá legislativním ukotvením, obsahem, procesem pořizování a schvalování a provázaností uvedených dvou dokumentů, dále pak osvětluje obousměrné vazby mezi nimi a nástroji územního plánování, jako jsou Politika územního rozvoje České republiky, zásady územního rozvoje (či územní plán velkého územního celku), územní plán a regulační plán.

Úvod

Plánování rozvoje vodovodů a kanalizací bylo v minulosti součástí Státního vodohospodářského plánu republiky Československé a následně zavedeného, dnes již zrušeným zákonem č. 138/1973 Sb., o vodách, Směrného vodohospodářského plánu ČSR. Ten byl pod označením 2. vydání publikován v letech 1975–1976 a tento plán je dosud platný. Vodoprávní úřady jsou při provádění svých činností povinny z něho vycházet (viz § 127 odst. 15 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách).

Vyčleněním oboru vodovodů a kanalizací z nového zákona č. 254/2001 Sb., o vodách do samostatného zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu, došlo v tomto právním předpisu k vytvoření institutu plánu rozvoje vodovodů a kanalizací pro území jednotlivých krajů a plánu rozvoje vodovodů a kanalizací pro území státu.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací pro území krajů (PRVKÚK)

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací pro území kraje (dále jen „plán rozvoje vodovodů a kanalizací“) podrobně vymezuje § 4 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu (dále jen „zákon“) a vyhláška č. 428/2001 Sb., kterou se provádí uvedený zákon v § 2, 3 a 4. Zpracování a schválení plánu rozvoje vodovodů a kanalizací zajišťuje pro své území v samostatné působnosti příslušný kraj.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací obsahuje koncepci řešení zásobování pitnou vodou, včetně vymezení zdrojů povrchových a podzemních vod, uvažovaných pro účely úpravy na pitnou vodu, a koncepci odkanalizování a čištění odpadních vod v daném územním celku. Navržené koncepce musejí být hospodárné a musejí obsahovat řešení vztahů k plánu rozvoje vodovodů a kanalizací pro sousedící území.

Při zpracování návrhu plánu rozvoje vodovodů a kanalizací vychází zpracovatel z územního plánu velkého územního celku zpracovaného podle zvláštního zákona (pod čarou v zákoně č. 274/2001 Sb., je ještě uveden § 9 zákona

č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu) a z příslušného plánu oblasti povodí podle § 25 zákona č. 254/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, pokud jsou pro dané území zpracovány a schváleny. Vzhledem k tomu, že ustanovení pod čarou zákona č. 274/2001 Sb. nebylo možné dosud opravit (zákon č. 50/1976 Sb. byl zrušen a nahrazen zákonem č. 183/2006 Sb.), lze text pod čarou definovat, a to k ustanovení „§ 36 až § 42 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu“, což jsou zásady územního rozvoje.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací je podkladem pro zpracování územně plánovací dokumentace podle zvláštního zákona (pod čarou zákona č. 274/2001 Sb. je uveden ještě § 8 až 11 zákona č. 50/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a plánu oblasti povodí podle § 25 zákona č. 254/2001 Sb., ve znění zákona č. 20/2004 Sb. a ve znění zákona č. 181/2008 Sb., pro činnost vodoprávního úřadu, stavebního úřadu a pro činnost obce a kraje v samostatné i přenesené působnosti. Vzhledem k tomu, že ustanovení pod čarou zákona č. 274/2001 Sb. nebylo možné dosud opravit, lze text pod čarou definovat, a to k ustanovení „§ 43 až § 75 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu“, což je územní plán a regulační plán.

Zjednodušeně předchází dva odstavce znamenají, že podkladem pro zpracování plánu rozvoje vodovodů a kanalizací je územní plán velkého územního celku (podle zákona č. 183/2006 Sb. – stavební zákon, se jedná o zásady územního rozvoje kraje) a plán oblasti povodí, pokud jsou zpracovány a naopak plán rozvoje vodovodů a kanalizací je podkladem pro územní plány obcí a regulační plány.

Návrh plánu rozvoje vodovodů a kanalizací před jeho schválením kraj projedná s obcemi, vlastníky a provozovateli vodovodů a kanalizací v území, jehož se plán rozvoje vodovodů a kanalizací týká, s Ministerstvem zemědělství, příslušným správcem povodí a s příslušným vodoprávním úřadem. V případech, kdy se plán rozvoje vodovodů a kanalizací dotýká ochranných pásem přírodních léčivých zdrojů, zdrojů přírodních minerálních vod ryzích a přírodních léčebných lázní a lázeňských míst, zpracovatel návrhu plánu rozvoje vodovodů a kanalizací projedná tento návrh s Ministerstvem zdravotnictví, a (dotýká-li se plán rozvoje vodovodů a kanalizací chráněných území a ochranných

pásem v oblasti ochrany životního prostředí) zpracovatel návrhu plánu rozvoje vodovodů a kanalizací projedná tento návrh též s Ministerstvem životního prostředí. Pokud po schválení plánu rozvoje vodovodů a kanalizací dojde ke změně podmínek, za nichž byl plán rozvoje vodovodů a kanalizací schválen, kraj zpracuje a schválí změnu a aktualizaci plánu rozvoje vodovodů a kanalizací. Při zpracování, projednání a schválení změny a aktualizace plánu rozvoje vodovodů a kanalizací se postupuje jako při zpracování, projednávání a schvalování původního plánu.

Předepsaný rozsah plánu rozvoje vodovodů a kanalizací zahrnuje:

- a) zhodnocení současného stavu systému zásobování pitnou vodou, odkanalizování a čištění odpadních vod obcí nebo částí obcí na území kraje,
- b) bilance potřeby pitné vody, odkanalizování a čištění odpadních vod v členění na všechny obce a jejich části v řešeném územním celku,
- c) vymezení zdrojů povrchových a podzemních vod plánovaných pro účely úpravy na pitnou vodu,
- d) plán technicky i ekonomicky optimálního rozšíření a rekonstrukce systémů zásobování pitnou vodou, odkanalizování a čištění odpadních vod obcí nebo jejich částí v řešeném kraji,
- e) plán zásobování pitnou vodou při vyhlášení krizové situace podle § 21 zákona,
- f) ekonomickou část s výpočtem nákladů na realizaci plánů uvedených pod písmeny d) a e),
- g) časový rozvrh realizace plánů uvedených pod písmeny d) a e) vyjadřující naléhavost řešení.

Důležitými povinnostmi při zpracování plánů rozvoje vodovodů a kanalizací bylo jejich zpracování v digitální formě ve vazbě na geografický informační systém a to tak, že ke každému plánu musela být zpracována databáze jako informační výstup pro rozhodování a pro zpracování plánu rozvoje vodovodů a kanalizací území státu. Tyto povinnosti umožňují Ministerstvu zemědělství napojení na systém evidence majetku vodovodů a kanalizací.

K zajištění jednotného postupu při zpracování plánu rozvoje vodovodů a kanalizací vydalo Ministerstvo zemědělství Metodický pokyn pro zpracování plánu rozvoje vodovodů a kanalizací kraje č. j. 10 534/2002-6000. Tento metodický pokyn je určen krajským úřadům a k využití zpracovatelům plánu rozvoje vodovodů a kanalizací kraje. Včetně dodatku je k dispozici na www.mze.cz.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací je členěn na následující části:

a) Textová část

- 1) Souhrnná zpráva.
- 2) Popisy nadobecních systémů vodovodů a kanalizací v kraji včetně vazeb na sousední kraje.
- 3) Popisy vodovodů a kanalizací v obcích a jejich administrativních částech.

b) Grafická část

c) Databáze

Popisy nadobecních systémů a popisy jednotlivých obcí a jejich administrativních částí jsou základem informací nejen pro veškerá rozhodování, ale jsou i důležitým zdrojem informací v samotných obcích, neboť ve většině případů je zpracovateli uvedeno optimální řešení pro zásobování pitnou vodou i svod a čištění odpadních vod.

Při zpracování plánů rozvoje vodovodů a kanalizací jsme se setkali s různým přístupem. Zpracovatelé s velkou zkušeností přistupovali k práci velmi odpovědně a snahou bylo vytvoření opravdu optimálního řešení jak z hlediska technického, tak ekonomického, což bylo a je cílem těchto plánů. Někteří ze zpracovatelů byli vedeni snahou maximálně vyhovět jak poněkud laickým pohledům na řešení ze strany obcí, tak odbornému pohledu větších provozovatelských subjektů vedoucích až k nadstandardním řešením, ale i představám, že co v plánech rozvoje bude, to stát finančně podpoří. Dosažení stavu, kdy se zpracovatelé chovali opravdu odpovědně a navrhovaná řešení mají velmi blízké technické i ekonomické limity ve všech krajích, vyžadovalo opravdu velké úsilí, a to až do samého závěru prací. I v současnosti při návrzích na změny musí Ministerstvo zemědělství mnohé odmítnout.

Schvalování v krajských zastupitelstvech nemělo s výjimkou hl. města Prahy žádné konfliktní momenty, a vzhledem k péči věnované přípravě výkonnými pracovníky krajských úřadů nedošlo prakticky k žádným zásahům zastupitelstev do jim předložených plánů.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací pro území státu (PRVKÚ ČR)

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky, jako dokument státní politiky v oboru vodovodů a kanalizací je zpracován podle § 29 odst. 1 písmeno c) zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Tento první Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky představuje střednědobou koncepci oboru vodovodů a kanalizací s výhledem do roku 2015. Navazuje na další strategické dokumenty a dokumenty rezortní politiky, zejména na Koncepci vodohospodářské politiky Ministerstva zemědělství pro období po vstupu do Evropské unie na léta 2004–2010.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky je vytvořen systémem „zdola“ a proto je založen na syntéze informací ze 14 zpracovaných, projednaných a zastupitelstvy jednotlivých krajů schválených plánů rozvoje vodovodů a kanalizací území krajů České republiky. Je shrnutím údajů z jednotlivých krajů s důrazem na nadkrajové záměry.

Po formální stránce je Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky rozdělen na textovou část (souhrnná zpráva, popis nadobecních systémů vodovodů a kanalizací v jednotlivých krajích), grafickou část (mapa České republiky v měřítku 1 : 200 000) a informační systém Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky (program a databáze). Informační systém Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky eviduje základ-

ní demografická, bilanční, technická a ekonomická data. Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území ČR stanoví v obecné části rámcové cíle, hlavní principy a zásady státní politiky pro zajištění dlouhodobého veřejného zájmu v oboru vodovodů a kanalizací pro území České republiky, tj. pro trvale udržitelné užívání vodních zdrojů a hospodaření s vodami při zajištění požadavků na vodohospodářskou službu zásobování pitnou vodou, odkanalizování a čištění odpadních vod.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky zahrnuje informace a řešení, která jsou v souladu s obecnými cíli plánů rozvoje vodovodů a kanalizací území krajů České republiky, které byly zpracovány, projednány a schváleny podle § 4 zákona o vodovodech a kanalizacích.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky obsahuje:

- a) zpracování demografických údajů pro vodárenské soustavy a významné skupinové vodovody včetně souhrnných bilancí potřeb vody a zdrojů povrchových a podzemních vod respektující jejich rozvoj. Výstupní přehledy jsou členěny po jednotlivých krajích,
- b) popisy vodárenských soustav a významných skupinových vodovodů,
- c) popisy významných nadregionálních kanalizačních systémů,
- d) krizové zásobování vodou (pitnou a užitkovou) včetně vazeb mezi kraji,
- e) seznam aglomerací podle dodatku číslo 1 č. j. 7 869/2004-7000 k Metodickému pokynu pro zpracování PRVKÚK č. j. 10 534/2002-6000 – součást informačního systému Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území ČR je klasifikován jako koncepce, která podléhá posuzování vlivů na životní prostředí podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění zákona č. 93/2004 Sb., a dále podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Proto odpovídajícím způsobem rovněž zohledňuje požadavky vyplývající z těchto zákonů.

V průběhu prací na Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací území ČR byly jednotlivé plány rozvoje vodovodů a kanalizací pro území krajů podrobeny analýze z hlediska úplnosti informací, údajů a dat potřebných pro jeho zpracování. Nedostatky v podkladech (chybějící či odporující si

podklady) byly doplněny ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství a ve spolupráci se zpracovateli jednotlivých plánů rozvoje vodovodů a kanalizací pro území krajů. S ohledem na nejednotnost databází použitých pro vypracování jednotlivých plánů rozvoje vodovodů a kanalizací pro území krajů bylo nutné významnou část dat převést do jednotného databázového systému.

Návrh časového plánu realizace Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací území ČR je souhrnem informací z časových plánů jednotlivých plánů rozvoje vodovodů a kanalizací pro území krajů. Je třeba upozornit na to, že finanční objemy v plánu uvedené nejsou garantovány, jedná se pouze o odhad reálně naplnitelného objemu prostředků v jednotlivých letech, kolem kterého osciluje návrh časové realizace plánem rozvoje vodovodů a kanalizací pro území krajů navržených opatření.

Závěr

Praxe ukázala, že plány rozvoje vodovodů a kanalizací pro území krajů i Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky jako základní rozvojové dokumenty státní politiky prokázaly svou nezastupitelnost nejen z hlediska technického (optimalizace řešení), ale i z hlediska ekonomického (rámcové vymezení nákladů) a realizačního (jako zásadní podklad) ve vztahu na dotační politiku České republiky i fondy EU.

Dosavadní zkušenosti směřují u všech subjektů tvorby a schvalování plánů rozvoje vodovodů a kanalizací pro území krajů k potřebě průběžné aktualizace (již prováděné), která se zřejmě promítne do úprav legislativního rámce těchto plánů. Plán rozvoje vodovodů a kanalizací pro území České republiky je rezortním strategickým dokumentem a je provázán i s dalšími takovými dokumenty, v oblasti územního plánování zejména s Politikou územního rozvoje České republiky 2008 (dále PÚR ČR 2008 - čl. 168 VKVP), jejíž návrh je v termínu červen až září ve stadiu vnějšího připomínkového řízení. Strategický dokument PÚR ČR 2008, jako nástroj územního plánování určuje požadavky a rámce pro konkretizaci, což vyplývá ze stavebního zákona (§§ 31 až 35). V PÚR ČR 2008 jsou obecně uvedeny úkoly územního plánování v republikových, přeshraničních a mezinárodních souvislostech, zejména s ohledem na udržitelný rozvoj území. Účelem Politiky územního rozvoje ČR 2008 je zajistit koordinaci územně plánovací činnosti krajů a obcí, koordinaci odvětvových a meziodvětvových koncepcí, politik, strategií a dalších dokumentů ministerstev a jiných ústředních správních úřadů.

*Ing. Vladimír Chaloupka
zástupce ředitele Odboru vodovodů a kanalizací
a vedoucí Oddělení metodického řízení provozu
Ministerstva zemědělství*

ENGLISH ABSTRACT

Development Plans of Water Supply and Sewage Systems as a Legal Background for the Physical Planning Documentation, by Vladimír Chaloupka

The regional and national development plans for the systems of water supply and sewage are the basic tools for Czech regional and national policies of water supply and sewage systems for public needs. This contribution comments on their legislative support, contents, and the processes of elaboration and authorization. Also described is the relation among the two documents and some important physical planning tools, such as the Spatial Development Policy of the Czech Republic and the master and regulatory plans.